

Møte for lukkede dører, Stortinget 21. juni 1934

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 21. juni 1934 kl. 10.00

President: Nygaardsvold.

Dagsorden:

1. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-behandling av St.med. nr. 16 - 1934 (Hannevigsaken) (Innst. S. H.).
2. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bemyndigelse for Kongen til å nedsette grunntollen for visse varer. (Innst. S. I.).
3. Referat.

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet settes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt utenriksråd Esmarch, byråchef Tostrup, ekspedisjonschef Ohlandt og byråchef Aamodt gis adgang til møtet.

Sak nr. 1.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-behandling av St.med. nr. 16 - 1934 (Hannevigsaken) (Innst. S. H.).

Komiteen hadde innstillet:

St.med. nr. 16 - 1934 tas ikke under behandling av dette års Storting.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om bemyndigelse for Kongen til å nedsette grunntollen for visse varer (Innst. S. I.).

Om saken i sin almindelighet uttalte

Anderssen-Rysst: Det er jo en enstemmig innstilling som vi har foran oss nu, men den angår overordentlig viktige interesser sett fra fiskerienes synspunkt, og jeg vil derfor få lov til å fremkomme med et par bemerkninger. Det er jo slik at denne sak angår forhandlingene med Spania om fastsettelse av en kontingentering for bl.a. Norges klippfiskeeksport. Jeg antar at forhandlingene om traktaten vil finne sin avgjørelse innen Stortinget på ny får med saken å gjøre, og det var derfor jeg gjerne vilde få si et par ord. Fastsettelse av kontingent for vår klippfiskeeksport er det første gang vi står overfor nu, og dessverre er stillingen den, at en slik ordning med kontingentering i forholdet til Spania treffer oss på det uten

sammenligning ugunstigste tidspunkt, når man tar for sig tidsrummet de siste 40-50 år - jeg bortser da fra de ekstraordinære forhold under krigen; da var jo alt abnormt. I 1893 eksporterte vi til Spania ikke mindre enn 37 538 tonn, og det var av en totaleksport til de europeiske markeder av 57 780 tonn. Altså betydelig over halvparten av hele vår klippfiskeeksport gikk dengang til Spania. Går vi så 10 år frem i tiden, tar vi for oss året 1903, så vil vi finne at vår eksport av klippfisk til Spania var 18 894 tonn av en totaleksport av 31 332 tonn. Det er altså det samme forhold; fremdeles gikk betydelig over halvparten av vår klippfiskeeksport til det spanske marked, som nu altså skal kontingenteres. I 1913 var vår eksport til Spania 16 235 tonn av 37 534 tonn, og i 1923 var vår eksport 13 607 tonn av en totaleksport på 25 370 tonn, men i 1933, 10 år etter altså, er forholdet det, at vi eksporterte til Spania bare 6 165 tonn av en totaleksport på 32 354 tonn. Spania er med andre ord nu blitt en meget beskjeden avtager av bare en femtedel av vår eksport. Når utviklingen er blitt denne, skyldes det jo forskjellige ting. Det skyldes vel formodentlig i første rekke den svære utvikling som fiskeriene og klippfiskproduksjonen har hatt i våre naboland som Island og Færøyene, og det skyldes vel også den ting at Norge i den tid da vår eksport til Spania har sunket, har oparbeidet ganske svær eksport på nabolandet Portugal. Mens vi i 1903 hadde en eksport til Portugal av 1 954 tonn, hadde vi i 1913 en eksport av 17 658 tonn og i 1932 17 981 tonn.

Slik som forholdene ligger an i det hele nu med restriksjoner ute, med kontingentering, som vi altså, når det gjelder klippfisk, får det første varsel om her, så mener jeg - og det har også den forsterkede finans- og tollkomite gitt sterkt uttrykk for - at det er en overordentlig betydningsfull norsk interesse å få fastsatt den størst mulige kontingent når det gjelder vår klippfiskeeksport til det spanske marked. Kontingentordningen vil jo si det samme som importforbud for det som overskyter kontingenten. Når vi tenker på dette, så har det betydning å vurdere den situasjon som kan opstå når Spania nu har fått ført forhandlingene til ende med de forskjellige klippfiskproduserende land som det fører forhandlinger med for øieblikket. Etter hvad jeg mener å kunne gå ut fra, innfører Spania år om annet av klippfisk noe slikt som 58 000 tonn pr. år - det varierer mellom 56 000 og 58 000 tonn - og det er den kontingent som nu er under fordeling ved de pågående forhandlinger med forskjellige land. Av dette kantum på 58 000 skal forhandlingene allerede har ført til at Frankrike får fastlagt en kontingent på 8 500 tonn. Det er, såvidt jeg har kunnet bringe i erfaring, en meget betydelig utvidelse av den franske eksport av klippfisk til Spania. Storbritannia får visstnok fastlagt en kontingent på 10 500 tonn. Færøyene er visstnok også ferdig med forhandlingene. De har ført forhandlingene i spann med Danmark, og efter hva lagtingsmann Patursson uttalte på gjennomreise i Oslo forleden dag, har Færøyene fått fastlagt et så betydelig kvantum som 12 000 tonn, efter hvad det forlyder, mens altså det som der er tale om for Norge nu, er 10 000 tonn. Island har, som jeg antydte isted, en veldig eksport av klippfisk til Spania og har utviklet den

svært de siste 20 år. De skal nu, efter hvad vi har bragt i erfaring, gå tilbake fra ca. 30 000 tonn til 17 000 tonn.

Det springende punkt i situasjonen når vi tenker på våre interesser og våre forhold her, det er dette tror jeg: Hvad vil Island gjøre når det står overfor en så betydelig, man kan si veldig, avgrensning av sine eksportmuligheter til Spania? Dets produksjon vil jo formodentlig ligge på samme nivå som før. Det har utviklet sin fiskerflåte o.s.v., produksjonen blir formodentlig den samme. Islendingene vil søke avsetning for produksjonen i andre land, hvor de har adgang, og da tror jeg det er riktig å regne med at de vil søke å vinne innpass på det portugisiske marked, hvor Norge, som jeg sa, nu har en ganske betydelig eksport. Og vi vet jo at islendingene, når de setter noe inn på det, kan konkurrere så det merkes. Det har avist sig at de kan holde prisene betydelig under våre, det er en av grunnene til at de er kommet inn på det spanske marked. Men hvis nu den situasjon opstår at de kaster sitt overskytende kvantum inn på det portugisiske marked og møter oss der meget sterkere enn før og i den bevisste hensikt å rive til sig det portugisiske marked, og vi på den annen side møtes av en importordning, en kontingentering fra Spania, som hindrer oss i særlig å få nyttiggjøre det marked, så vil derav fremgå at den norske klippfiskeksport kan komme i en situasjon som ikke alene vil by på meget store vanskeligheter, men som efter mitt skjønn kan komme til å utvikle sig på en kanskje rent skjebnesvanger måte. Dette er et av de momenter som jeg mener man må ha klart for sig fra norsk side når det gjelder dette forhold. Vi må nu, når vi har anledning til det, gjøre alle mulige anstrengelser for å få den størst mulige kontingentering når det gjelder det spanske marked. Jeg er selvfølgelig opmerksom på at der her er tale om en kontingent på 10 000 tonn som ligger noe over de siste 3 års eksport av klippfisk til Spania.

Men det må ikke glemmes at selve kontingenteringsprinsippets utgangspunkt - det er jo Spania som har villet ha denne ordning gjennomført - er gjensidighet i varebyttet, i samme målestokk som du kjøper av mig, skal jeg kjøpe av dig. Og da får vi også erindre at vi kjøper adskillig mer av Spania enn Spania kjøper av oss. I 1930 utgjorde vår innførsel fra Spania 19,3 millioner rundt regnet, og vår utførsel 12,2 millioner. I 1931 utgjorde vår innførsel fra Spania 15,9 millioner og vår utførsel dit utgjorde bare 9 millioner. I 1932 - det siste år som jeg har statistikk for - var forholdet det, at innførselen var for 15,3 millioner og utførselen for ca. 13 millioner. Vi får også huske på, når det gjelder vår import fra Spania, at den knytter sig til produkter som det har meget stor betydning for Spania å få eksportert til oss. Vi har fra gammel tid oparbeidet et behov for spanske varer og for slike varer hvis eksport kommer det brede lag i Spania til gode. Det er også et moment som jeg mener man har grunn til å understreke. Jeg skal nevne et par tall. I 1930 innførte vi appelsiner for 6,15 mill. kr., vindruer for 1,30, fikener, bananer, mandler for 0,54, mandler og nøtter for 0,68 millioner. Hvis vi tar vår eksport av klippfisk, så beløp den sig i 1930 til 4,64 millioner kroner - det vil si at vi spiser meget mere appelsiner - regnet i kroner - enn spaniolen spiser klippfisk.

Med disse ord har jeg villet få lov til å understreke at vi må, når disse ting skal drøftes, også tenke på hvad som kan skje derefter, og at man kan komme til å stå like overfor en knock-out av norske interesser på det portugisiske marked. Når vi kjenner våre konkurrenter islendingene, så vet vi at vi kan komme til å stå overfor en knock-out der, som i forbindelse med en streng kontingentering på det spanske marked kan føre vår klippfiskeksport op i meget store vanskeligheter fremover. Man må formodentlig også regne med at kontingenterings- og restriksjonspolitikken vel kanskje er i sin vorden på den pyreneiske halvø. Det kan hende at utviklingen kommer til å bli ytterligere skjerpet i denne retning. En annen ting som vi også må regne med, er at de jo har planer om å produsere sin klippfisk selv. Det er vel vanskelig for dem; men det er ialfall planer om det. Når det gjelder dette spørsmål om kontingentering for klippfisk, står vi like overfor det som jeg - for å bruke et av tidens populære uttrykk - vil kalle fiskerienes lønnsomhetslinje. Hvis våre eksportmuligheter vanskeliggjøres, vil fiskeriene komme inn i en prekær situasjon som er uavhjelpelig. Det er derfor jeg mener og mener det nu med sikte på de pågående forhandlinger, at intet må spares for at vi kan få den størst mulige kontingent, når det gjelder eksport av klippfisk til Spania. Hvad vi kan vinne nu, det kan vi vinne til varig gagn for underbyggingen av vår fiskerinærings lønnsomhetsmuligheter. Jeg henviser til at komiteen har gitt uttrykk for den samme opfatning; men jeg vilde - da jeg representerer et fiskeridistrikt her som har store interesser på dette område - få lov til å understreke det som komiteen har sagt, og henlede oppmerksomheten på at vi her står overfor et kardinalpunkt, når det gjelder våre fiskeriers lønnsomhet i fremtiden.

Komiteen hadde innstillet:

Kongen bemyndiges til for så vidt det finnes nødvendig for opnåelse av en passende klippfiskkontingent i Spania å nedsette grunntollen for følgende i den gjeldende tolltariff opførte varer:

Aprikospulp i emballasjer, som med sitt innhold veier minst 5 kg. (under l.nr. 207) fra kr. 0,60 pr. kg. til kr. 0,40 pr. kg.

Hasselnøtter (l.nr. 593) fra kr. 0,40 pr. kg. til kr. 0,20 pr. kg.

Appelsinsaft (under l.nr. 676) fra kr. 0,50 pr. kg. til kr. 0,30 pr. kg.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Protokollen oplestes derefter uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 10.20.